Josefin Lind: Tal på Hiroshimadagen 2017

Datum
6 augusti 2017

Plats
Göteborg

Each person who died had a name. Each person was loved by someone. Alla som dog hade ett namn, alla älskades de av någon.

Så sade Setsuko Thurlow. Hon var 13 år när hennes hemstad Hiroshima ödelades av en amerikansk atombomb. Det är idag 72 år sedan. Å hennes vägnar vill jag tacka er var och en för att ni är här idag.

Setsuko har nämligen ägnat sitt liv till att berätta sin historia om att överleva atombomben. Även om jag hört henne många gånger blir jag alltid lika tagen när hon berättar om minnena av att se sina nära och kära dö en plågsam död. Fastän det smärtar henne än, berättar hon gång på gång om när hennes älskade hemstad rasade till spillror. Hon förföljs än idag av hur hon såg spöklika figurer hasa sig fram och väsande be om vatten.

Det är som sagt 72 år sedan och Setsuko och många andra atombombsöverlevare har sedan dess kämpat för att det aldrig ska hända igen. De är inte så många som än är i livet. Trots deras vittnesmål och att alla vet hur ofattbara konsekvenserna är av kärnvapen så har det dröjt tills nu innan vapnet har blivit förbjudet.

Jag tänkte berätta för er hur det till sist gick till och vad det betyder. Jag tänkte också berätta för er vad Setsuko sa till mig för några veckor sedan i New York när 122 stater tryckte på ja-knappen. Hon var nämligen med när en vi fick ett rungande ja för en ny tid i arbetet för ett slut på kärnvapen. Hon fick uppleva ett förbud under sin livstid.

Länder som har kärnvapen investerar enorma summor för att förnya sina arsenaler. Detta trots att de att åtminstone 5 av de 9 är med i icke-spridningsavtalet som säger att de ska avrusta.

De vill behålla en världsordning byggd på hot om total undergång. Genom att vägra nedrusta så håller de hela vår civilisation som gisslan. Problemet är att det också skapar ett begär efter kärnvapen som maktmedel. Lösningen kan inte vara annan än ett slut på alla kärnvapen.

För lite drygt fyra år sedan ägde ett viktigt möte rum i Norge för att diskutera just kärnvapen. Men det var inte ett ytterligare möte i raden av samtal om kärnvapen som pjäser på ett spelbräde. Nej, det här mötet kom att handla om vad som händer om ett kärnvapen faktiskt skulle användas.

127 länder, Röda Korset och flera organisationer deltog. Forskare efter forskare på mötet hade räknat och simulerat vad som skulle hända om ett kärnvapen exploderade igen.

Bomberna i Hiroshima och Nagasaki är mycket små i förhållande till dagens vapen. Röda Korset och forskarna var eniga; om ett kärnvapen skulle explodera så finns det inget land eller organisation som skulle kunna hantera konsekvenserna. CITAT GÄRNA. Det finns inte nog med sjukhussängar, inte nog med läkare skulle finnas kvar och ingen beredskap som kan matcha de fruktansvärda konsekvenserna. Det går inte att förbereda sig för något så omfattande. Följderna kommer heller inte att följa några nationsgränser. Stater kommer ofrånkomligen att behöva samarbeta. Långt fler stater än de som innehar kärnvapen skulle uppleva en katastrof omöjlig att hantera.

Varför var det här så viktigt? Jo, för ur detta föddes ett nytt samtal. Ett samtal mellan länder som inte äger eller har kärnvapen om det orimliga i att några länder ska få utsätta deras befolkning får sådana risker.

Det såddes ett frö till att tala om kärnvapen just som ett vapen. Inte något maktmedel att hålla resten av världen gisslan med. Fokus var de mänskliga, humanitära, konsekvenserna. Frustrationen över kärnvapenländernas ovilja att nedrusta växte och fick form.

Det dröjde ytterligare några år, men föreningar och några länder började prata om ett förbud. När väl det humanitära perspektivet på kärnvapen fått fäste blev ett förbud inte bara en rimlig väg framåt. Det blev en naturkraft. En ostoppbar rörelse.

Ingenting av det här skedde i ett vakuum. En stark kampanj för ett förbud har manat processen framåt. På engelska heter kampanjen International campaign to abolish nuclear weapons (ICAN). Jag genom Svenska Läkare mot Kärnvapen ingår i den internationella grupp som har koordinerat 440 organisationer i över 100 länder. Det finns en otrolig kraft i en så samlad rörelse med ett tydligt mål. Vi vill avskaffa kärnvapnen. Vårt första steg är att förbjuda dem, och nu har vi alltså lyckats med ett delmål.

Den 7 juli satt jag på FN-högkvarteret i New York. Luftkonditioneringen gick på högvarv medan solen strålade utanför. Men det märkte jag inte så mycket av när land efter land tryckte på ja-knappen. Till sist räknade vi till 122 länder som röstat ja till ett förbud av kärnvapen. Kärnvapenstaterna var inte med. Istället var det resten av världens länder som gav en tydlig signal att dessa vapen inte tillhör vår tid. Tålamodet är slut.

Förbudet gäller inte bara utveckling och användning av kärnvapen utan också alla steg däremellan. Att inneha, prova, utplacera, ta emot och hota med kärnvapen eller understödja andra länders kärnvapenprogram, kommer att bli förbjudet då avtalet träder i kraft.

Men om kärnvapenländerna inte är med – vad gör det då för skillnad kanske du undrar? För mig blev det jättetydligt redan i New York hur läskigt förbudet är för de som envist vägrar att nedrusta.

Precis när förhandlingarna skulle börja i New York i mars i år ställde sig Donald Trumps FN-ambassadör Nikki Haley utanför salen. Där höll hon ett pressmöte där hon retoriskt frågade sig huruvida ”de vi i dag ser gå in i generalförsamlingen för att förbjuda kärnvapen [...] verkligen förstår vilket hot vi lever under”. Hon fortsatte med att hon ”som mamma” självklart önskar att kärnvapen inte fanns, men att vi måste vara ”realistiska”.

En kollega som heter Vanessa Griffin från Stillahavsområdet berättade hur illa berörd hon var av Haleys referens till sitt moderskap. Just i Stillahavsområdet har USA och andra länder genomfört många provsprängningar av kärnvapen. Vanessa var på plats i New York bland annat för att vittna om de som drabbats av missfall eller fött dödfödda och missbildade barn som en konsekvens av provsprängningarna. Kvinnor och läkare har varit ledande i kampen mot kärnvapen, inte minst då de fått bära och bevittna konsekvenserna av dem.

Jag har fler exempel på att avtalet kommer att ge effekt, trots att kärnvapenstaterna inte närvarade. Efter att förbudet antagits kom USA, Storbritannien och Frankrike med ett gemensamt uttalande. De fördömde avtalet, som de hävdar ”uppenbart förbiser det internationella säkerhetsklimatets verklighet”. Ett läckt, hemligt amerikanskt regeringsmeddelande medger samtidigt att ”effekterna av ett förbud mot kärnvapen kan vara omfattande” och ”illegitimera konceptet kärnvapenavskräckning”.

Förbudet är långt från tandlöst. Kärnvapenstaterna berörs i allra högsta grad och har redan påverkats av det nya samtalet som handlar om vad som händer om kärnvapen faktiskt används. Och då har avtalet inte ens trätt i kraft än.

Nu höjs tröskeln att använda kärnvapen. Normer förändras. I Sverige har vi i Svenska Läkare mot Kärnvapen till exempel arbetat för att svenska banker och pensionsbolag inte ska investera i kärnvapen. Vi har flera gånger fått höra att 1-4 AP-fonderna inget kan göra eftersom kärnvapen inte är förbjudna. Allt sådant, som kan tyckas litet, förändras nu. Allt syftar till att göra det svårare att ha och producera kärnvapen. Även världens stater och storföretag påverkas av normer och det kommer de att göra oavsett om de är med i avtalet eller inte.

Människor över hela jorden har anledning att glädja sig över det största genombrottet i kärnvapenfrågan på decennier. Kärnvapen är förbjudna, vi skrev historia den 7 juli i år. Den internationella kampanjen för ett förbud gjorde det möjligt. Och den svenska fredsrörelsen ska vara stolt. Flera svenska organisationer har varit med kanske främst Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF, men också Svenska Freds, Svenska Kyrkan och Svenska Röda Korset.

Nu har en månad gått och nu kavlar vi upp armarna igen. Avtalet träder i kraft först när 50 stater har ratificerat. I Sverige är det upp till riksdagen att besluta om Sverige ska göra verklighet av förbudet. Sveriges regering var en stark och viktig röst under förhandlingarna. Vi förväntar oss ett ja, allt annat vore ovärdigt en humanitär stormakt. Eller som Setsuko sa sist vi sågs ”This is the beginning of the end of nuclear weapons”.

Källa
Manuskript hämtat från fredsam.weebly.com (2026-09-27)

Taggar
Fredsrörelsen

URI
https://www.svenskatal.se/tale/josefin-lind-tal-pa-hiroshimadagen-2017